

Handreiking religie

Omgang met religie op COA-locaties

datum: 12-08-2016
bedrijfsonderdeel: Bureau Veiligheid
versie: 0.1

Inleiding

Het onderwerp religie roept soms vragen op in de praktijk van ons werk.

Locatiemanagers vragen zich bijvoorbeeld af of de neutrale opstelling van het COA het toelaat dat kerken een poster ophangen. De ene locatiemanager staat dat wel toe, de andere niet. Het komt voor dat bewoners om cultureel-religieuze redenen weigeren om door een COA-medewerker van het andere geslacht geholpen te worden; wat dan te doen?

Om beter met deze en andere vragen over religie om te kunnen gaan, is deze handreiking ontwikkeld. Sommige vragen over omgang met religie bestaan ook in de Nederlandse samenleving en zijn te groot en complex om in een handreiking te worden opgelost. Wel probeert deze handreiking enig houvast te geven in diverse situaties waarbij religie een rol speelt.

Rol van religie in de opvang

Omdat religie in de opvang soms ingewikkelde situaties oplevert, kan het verleidelijk zijn om van onze bewoners te vragen om hun religiositeit gedurende hun verblijf in een COA-locatie uit te zetten en op te bergen. Maar dat is niet mogelijk. Juridisch niet (vrijheid van godsdienst, levensovertuiging en vergadering), maar ook niet vanwege de aard van religie. Religie is geen 'extra' functionaliteit die mensen bij zichzelf naar believen aan of uit kunnen zetten. Uit de verschillende definities van religie blijkt dat religie een fundamentele rol kan spelen in de manier waarop mensen in het leven staan. Definities omschrijven religie als:

- datgene wat mensen ten diepste beweegt;
- een gevoel van afhankelijkheid van een andere, grotere, diepere, werkelijkheid;
- een visie op hoe de wereld echt in elkaar zit;
- een visie op hoe de wereld zou moeten zijn en hoe mensen zouden moeten handelen;
- een min of meer samenhangend geheel van opvattingen (vermoedens, vertrouwen, hoop, twijfel en zorg) gebruiken en rituelen, gericht op een transcendente, overstijgende, werkelijkheid;
- een interpretatiekader voor ervaringen.

Voor de mensen die door het COA worden opgevangen, kan religie van groot belang zijn. Een aantal manieren waarop religie voor hen een rol kan spelen:

- Mensen die zijn gevlucht uit erbarmelijke omstandigheden dragen ervaringen met zich mee van gebrokenheid, verlies en menselijk falen. Dit kan religieuze vragen oproepen, zoals: "Heb ik, uiteindelijk, in de ogen van God, de goede keuzes gemaakt in alles wat ik heb moeten doen en laten om hier te komen?"
- Naast religieuze vragen, kunnen er ook religieuze antwoorden zijn. Asielzoekers kunnen hun komst naar Nederland religieus duiden als de wil van God, als onderdeel van een goddelijk plan.
- In landen van herkomst is religie soms nauw verweven met het alledaagse leven. In Nederland is dat veel minder het geval. Dat kan een gevoel van vervreemding

oproepen en twijfel over de ruimte die er in Nederland is om te voldoen aan religieuze verplichtingen.

- In het vreemde Nederland kan het vertrouwd voelen om met mede-gelovigen religieuze rituelen uit te voeren. Dat kan iets meer ‘grond onder de voeten’ oproepen in een situatie waarin die grond soms verdwenen lijkt.
- Religieuze opvattingen over wat goed en fout is kunnen botsen met fundamentele democratische waarden, zoals gelijkwaardigheid en vrijheid van religie en levensovertuiging.

Geldende kaders

Huisregels (versie april 2016)

Het COA is een politiek/religieus neutrale organisatie. Politieke en religieuze activiteiten die inbreuk plegen op de persoonlijke levenssfeer van de bewoners zijn niet toegestaan. (Artikel 1.1)

Gedragscode (versie december 2014)

In de uitvoering van haar taak en haar uitlatingen is het COA politiek en religieus neutraal. (Artikel 2.2.4)

Medewerkers onthouden zich van het actief uitdragen van geloofs- en/of politieke overtuigingen aan bewoners. (Artikel 3.1.9)

Bezoekersreglement (versie mei 2011)

Het COA is een politiek/religieus neutrale organisatie: politieke en religieuze activiteiten die een inbreuk plegen op de persoonlijke levenssfeer van onze bewoners zijn daarom niet toegestaan. (Artikel 34)

Het is verboden om zonder toestemming van de locatiemanager folders en posters te verspreiden onder bewoners en/of op te hangen op de COA-locatie. (Artikel 35)

Bezoekers dienen te allen tijde te worden begeleid door de ontvangende bewoner of medewerker. De ontvangende bewoner of medewerker is verantwoordelijk voor het bezoek en dient ongeregelde bezoeken direct te melden bij de locatiemanager. Afwijkingen op deze regel zijn alleen toegestaan na toestemming van de locatiemanager. (Artikel 24)

Neutraliteit

Algemene toelichting op inhoud van ‘neutraliteit’ en op ‘inbreuk op de persoonlijke levenssfeer’. Neutraliteit als: ruimte bieden voor verschillende opvattingen, zonder voorkeur te tonen voor enige (religieuze/politieke) levensovertuiging. Is iets anders dan neutraliteit *de facto* als anti-religieus (‘geen religie op onze locaties’).

Advies gevraagd van COA-juristen en anderen.

Advies per thema

Op basis van uitgewerkte beginselen 'neutraliteit', grondrechten en leefbaarheid.

- Religieuze bijeenkomsten op coa locatie
- Werving voor religieuze bijeenkomsten buiten coa locatie
- Religieuze boodschap verkondigd door mensen / op posters
- Geestelijke verzorging
- Religieuze feesten
- Radicale stromingen
- Religieuze eisen / gewoonten over eten